

Cetatea Cavalerilor

Fondator Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Ecaterina Teodoroiu – note de arhive și cercetare

Col. r. dr. Constantin MOȘINCAT

Casa Casa din Tg. – Jiu unde s-a născut Ecaterina Teodoroiu, voluntară initial în Regimentul 18 Gorj (drapelul de luptă primind numele său), căzută pe Dl. Secului, în fruntea plutonului său din R. 43/59 I., 22 august 1917, îngropată pe valea Zăbrăuți

Colonelul Jipa, comandantul Regimentului 43/59, scria că **Ecaterina Teodoroiu**, înrolată în regimentul ce-l comanda, a căzut prizonieră împreună cu alți camarazi, fiind dusă sub escortă spre Bumbesti. „Făcându-se noapte și profitând de neobservarea santinellei, ea a scos un revolver pe care îl avea în sân și, fără a avea un singur moment de ezitare, a împușcat santinela”. A scăpat cu o rană ușoară la piciorul drept și s-a alăturat din nou regimentului său. *Nerămânându-i pe lume, după cum declară domnia sa, decât singurul frate din Compania a 8-a, Regimentul 18 Gorj, se hotărî să lupte ca soldat lângă dânsul, spre a îmbărbăta pe soldați să-și elibereze pe mama sa. Într-adevăr, în ziua de 16 octombrie 1916 dimineața, tocmai pe timpul loviturii furioase ce am dat cu Divizia noastră, distrugând Divizia 11 Bavareză, trecând să observ mersul luptei a Secției a II-a de Mitraliere a Regimentului 18 Gorj din compania ce comandam, am întâlnit în drum pe domnișoara Teodoriu Ecaterina cu fratele ei, care tocmai îi arăta cum se încarcă arma, ochirea și punerea baionetei. Întrebând-o ce voiește cu aceasta, mi-a răspuns că se duce la Schela să-și scape pe mama sa. De aici înainte cercetașa Teodoriu Ecaterina a luptat cu arma în mână lângă fratele său, constituind un adevărat exemplu eroic pentru soldați, cu care a îndurat toate greutățile și de care nu s-a despărțit nici un moment, chiar când compania pornea la asaltul cu baioneta, după cum mi-au istorisit mulți dintre oamenii companiei mele, în special sergentul Safta Pavel din Compania de Mitraliere, comandantul Secției a IV-a care a luptat mai ales în timpul retragerii din Oltenia, împreună cu Regimentul 18 Gorj” – scria locotenent-colonelului Traian Stârcea, aghiotant regal, șeful Biroului 7 Decorații din Marele Cartier General.*

De altfel, pentru faptele sale de arme, Comandamentul Marii Legiuni a Cercetașilor i-a decernat Ecaterinei Medalia „Virtutea Cercetășească” de aur, iar prin Înaltul Decret nr. 191 din 10 martie 1917, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 292 din 16 martie 1917, la propunerea ministrului secretar de stat la Departamentul de Război nr. 12678 din 10 noiembrie 1916, „domnișoara Teodoriu Ecaterina din Legiunea de Cercetașe «Domnul Tudor» a fost distinsă cu Medalia «Virtutea Militară» de război clasa a II-a pentru vitejia și devotamentul ce a arătat pe câmpul de luptă, s-a distins în toate luptele ce Regimentul 18 Infanterie a dat cu începere de la 16 octombrie 1916, dând probe de vădită vitejie, mai ales în luptele ce s-au dat la 6 noiembrie 1916, în apropiere de Filiași. A fost rănită de un obuz la ambele picioare”. Vezi Marian Moșneagu, *Legenda Ecaterinei Teodoroiu: Ce spun Arhivele Militare*, despre eroina noastră aflăm din trei documente inedite, mai jos prezentate.

Reintrăm în atmosfera câmpului de bătălie prin intermediul a trei documente inedite despre luptele Diviziei 11 Infanterie la Mărășești. Începând cu 19 august 1917, Divizia 11 Infanterie a fost prezentă, în linia întâia, la joncțiunea dintre Armata 1-a și Armata 2-a română pe frontul de la Mărășești. Între 24 iulie 6 august 1917, s-au dat lupte epuizante culminând cu bătălia de la gara Mărășești și Pădurea Răzoare, în care 26.000 ostași ruși și peste 27.000 soldați români, cu jertfa lor supremă au oprit ofensiva germană.

Din 20 august 1917, Divizia 11 Infanterie a ocupat dispozitiv pe Dealul Secului între FITIONEȘTI și MUNCELU, cu 6 batalioane în linie, având în linia întâi Regimentul 43/59 Infanterie și Regimentul 57/58 Infanterie.¹

Imediat ce intră în luptă, cu unitățile sale din primul eșalon, Divizia 11 Infanterie participă la atacuri locale pentru îmbunătățirea liniei frontului și asigurarea unei bune baze de plecare la atac pentru ofensiva proiectată, pentru zilele următoare. În acest scop, în zilele de 21 și 22 august 1917, Divizia 11 Infanterie a executat atacuri repetate pentru cucerirea satului Muncelu. Luptele au fost deosebit de crâncene. Inamicul se apără cu disperare pe aliniamentul cucerit.

Despre încrâncenarea luptelor din acele zile s-a scris și se va mai scrie. Despre trăirile celor de atunci se știe mai puțin, fapt pentru care în rândurile de mai jos vom cunoaște dramatismul și zbuciumul de pe front, așa cum a fost consemnat în trei documente la cre facem apel.

Colonelul Mihail Ionescu,² comandantul Regimentului 42/66 Infanterie, în însemnările asupra participării la a doua parte a companiei, de la 1 iulie 1917-10 martie 1918, ne-a lăsat informații deosebit de prețioase. Vom reda din aceste însemnări câteva fragmente deosebit de relevante privind trăirile și încărcătura evenimentelor pe ore și chiar minute. Astfel: la 21 august 1917 „M-am deșteptat foarte îngrijorat, la orele 5, interesându-mă dacă s-au refăcut legăturile telefonice. Am constatat că se făcuseră, cu toată mizeria de material și mână de lucru de care dispuneam și am și primit raportul căpitanului Bălăceanu, care comunica că nu a plecat cu Batalionul 1 de unde se afla înspre locul rezervei deoarece a fost oprit de maiorul Ștefănescu, comandantul Batalionului 9 Vânători, care a spus că se teme de atac dușman și e prea slab, așa că trebuie să-l susțină. Vorbind cu numitul maior mi-a confirmat cele de mai sus, adăugând că nici batalionul 2 și 3 nu s-au întins spre a ocupa sectorul său, așa că dacă s-ar retrage ar lăsa un gol foarte periculos.

Am dat ordin imediat maiorului Simionescu și Rădulescu să execute ordinele ce aveau, dar aceștia mi-au comunicat că maiorul Ștefănescu nu vrea să se retragă de teama de a fi văzut de dușman și atacat în retragere. Am dat ordin căpitanului Bălăceanu să plece imediat cu batalionul la destinația sa, lucru ce a și făcut. În acest timp domnul comandant al Grupului de divizii îmi cere la telefon să dispun ca batalionul din 9 Vânători să fie înlocuit imediat spre a pleca la noul său loc. Am raportat cele știute. În acest timp maiorul Ștefănescu îmi comunică, că a primit ordin formal să plece imediat și că pleacă lăsând frontul gol, căci batalionul 2 și 3 nu-și trimit trupele necesare. Cum de la început Batalionul 2 se așezase cu compania 5 și 6 în linia întâia și compania 7 în rezerva batalionului stabilisem pentru compania 5-a, care urma să fie schimbată de o companie din batalionul maior Greceanu din Regimentul 43/59 Infanterie, să treacă apoi la dreapta spre a lungi frontul și închide intervalul spre batalionul 3.

¹ A.M.R. *fond Divizia 11 Infanterie, Registrul jurnal de operații*, dos. nr. 6 vol. 3/1917, Vezi pe larg Constantin Moșincat, *Divizia 11 Infanterie pe frontul întregirii*, Editura Tipo MC, Oradea, 2006

² Colonel Mihail Ionescu, distins ofițer al armatei române s-a născut la 8 noiembrie 1876 la Galați. După absolvirea școlii militare de infanterie în 1896, cu gradul de sublocotenent își începe serviciul la Regimentul 10 Putna. Calitățile sale remarcabile îl recomandă și-l impun. Din Școala Superioară de Război (1900-1902) a ieșit cu numărul 1, ceea ce probează că și-a asimilat o cultură militară superioară fapt pentru care a fost propus a înainta la alegere. În 1903 face stagiul în armata Austro-Ungară la serviciul de stat major unde a fost etichetat ca „ofițer inteligent și din punct de vedere militar, capabil, cu mult interes și o vie ambițioasă”. A îndeplinit toate funcțiile la trupă și ca ofițer atașat la Marele Stat Major. În războiul întregirii comandant al Regimentului 42/66 Infanterie, în funcția căruia intră Basarabia și Chișinău pe 13 ianuarie 1918. Comandant al Diviziei 34 Infanterie (1923), comandant la Corpul 5 Armată (1924), comandant al Diviziei 20 Infanterie (1925), Subsecretar de Stat la departamentul agriculturii (1926), comandant al C.S.A. (1928). După război, avansat general este numit inspector al învățământului militar (1929), comandant la comandamentul teritorial al Corpului 2 Armată, comandant al Comandamentului Vânătorilor de Munte 1930, delegat ca Director general al regiei autonome C.F.R. (1931), comandant al Corpurilor 1 și 2 Armată (1933), membru al Consiliului Superior de apărare (1934), inspector general al infanteriei (1934), 13 august 1937 trecut în rezervă, în 1940 senator până la 1 ianuarie 1944 când este trecut din oficiu în poziția de retragere. Vezi pe larg *Cronica de marș, op.cit.*, p. 101-106.

Față cu întârzierea rezultată, căci și aici primim raportul comandantului batalionului 2, că maior Greceanu nu trimisese nici un soldat de înlocuire până la ora 5.30, am dispus ca imediat compania a 7-a să intre în linia întâia, la dreapta companiei a 6-a, iar compania a 5-a să treacă în rezerva batalionului.

În acest timp însă, pe la orele 6.30, începuse un foc violent de artilerie, de pe pozițiile din spatele nostru, la care artileria inamică răspundea cu aceeași energie. Nu prea înțelegeam rostul acestui violent duel de artilerie. La ora 8 însă cerui dezlegarea regrupări, căci primii ordinul Brigăzii 21 Infanterie pentru operațiile din această zi, în care se prevedea clar, că noi urma să atacăm pe tot frontul diviziilor 11, 9 și 13, pe inamicul din față, cu cea mai mare energie, spre a-l respinge la sud de Muncel, cheia poziției fiind cota 461, exact înaintea frontului meu. Acest atac era precedat de bombardamentul ce auzeam de o oră și jumătate, iar atacul poziției începe la ora 8, adică ora în care primeam ordinul în chestiune. Afară de aceasta însă aveam trupa în curs de schimbare și ocupare de poziție, operație foarte grea acum fiind ziua albă și liniile inamice fiind la o distanță variabilă, între 100-300 m de ale noastre.

Am comunicat telefonic ordinul de operație cu misiunea noastră de a hărțui și ataca pe inamic, îndată ce va fi zdruncinat, având rolul de defensivă activă și apoi de ofensivă când va putea fi amenințat serios de divizia a 13-a care întoarce flancul său drept spre Muncel. Totodată am repetat ordinul companiei a 7-a de a intra mai repede în linie, căci batalionul încă reporta că ezită din cauză că e văzut de inamic și atacat cu grenade.

Acțiunea artileriei deveni din ce în ce mai violentă, utilizând inamicul mai ales proiectile de mare calibru: 150 mm și 210 mm.

Pe la orele 9.30 văzând că inamicul nu reacționează cu infanterie, am dat ordin companiilor din linia întâia să iasă din tranșee și să înainteze la atac. Ordinul s-a executat, compania a 6-a a înaintat aproape 150 m, iar compania a 5-a circa 50 m și s-a oprit din cauza unui cuib de mitraliere așezat pe versantul est al văii Secului și care începuse a-i provoca pierderi. Compania a 9-a și a 10-a de asemenea au ieșit din tranșee dar n-au putut înainta din cauza focului extrem de violent și prea apropiat al liniilor dușmane, foc combinat de arme, mitraliere, puști-mitraliere, grenade, aruncătoare de bombe, obuze etc.

În acest timp însă primim raportul comandantului batalionului 2 că compania a 7-a încă nu a intrat în linia ordonată, deoarece căpitanul raportează că nu poate, căci avea mari pierderi. Această ezitare provenită din frică putând a-mi cauza mari prejudicii, deoarece golul lăsat în front putea servi inamicului pentru a înainta și rupe frontul, am dat ordin comandantului de batalion ca să trimită un ordin scris pe adjutantul său sublocotenent Pomană ca să-i pună în vedere să înainteze negreșit, iar în caz de nou refuz să lase comanda ofițerului celui mai vechi, iar el să fie adus escortă la postul de comandă al regimentului spre a fi supus judecății Curții Marțiale. Sublocotenent Pomană a executat ordinul, spunându-i căpitanului Ionescu Vasiliu cele hotărâte de mine și decizându-l pe acesta să înainteze și să încheie frontul, iar bravul sublocotenent, la întoarcere, căzut lovit de un glonț, în stomac și muri după puțină vreme.

Bombardamentul continuând cu violență mi-a rupt comunicațiile telefonice cu batalioanele, așa că fiind în neputință de a mai dirija lupta, m-am transportat printre obuzele care cădeau mereu, la postul de comandă al batalionului 2, spre a putea vorbi de aici cu batalionul 3.

Abia ajuns aici bombardamentul dușman deveni de o violență neînchipuită, aruncând o adevărată ploaie de proiectile de 150 mm și 210 mm, din care multe cădeau la 5-10 m de groapa unde mă aflam împreună cu alți trei ofițeri, între care căpitanul francez Goursselle.

Pe la orele 13.00 primii un raport disperat de la maiorul Simionescu St. Comandantul batalionului 3 prin care cere ajutoare căci altfel era pierdut, compania 9 și 10 pierzând câte jumătate din efective. I-am răspuns că, necrezând că inamicul l-ar ataca cu forțe superioare, nu văd necesitatea intervenției de forțe noi și-l invit a continua să lupte energic cu forțele ce are.

Mai mulți gradați înspăimântați, până la groază mi s-au prezentat sub diferite pretexte, raportându-mi că sunt decimate companiile 5 și 6 și că nu mai pot rezista sub focul enorm de distrugător al artileriei. I-am trimis înapoi amenințându-i cu împușcarea pentru dezertare de la post și s-au reîntors.

Pe la orele 15.00 mai potolindu-se strașnicul bombardament m-am reîntors la postul meu de comandă spre a dejuna, căci nu mâncase nimic în acea zi. Abia așezat la masă, veni căpitanul Boerescu de la divizie cu ordinul domnului general de a-mi pune la dispoziție 2 tunuri spre a bate exclusiv cota 461, și după o pregătire suficientă, să încercăm un nou atac asupra ei spre a o lua.

Artileria noastră, care în tot timpul strașnicului bombardament tăcuse, aproape complet, neputând-se măsura cu cea nemțească reprezentată prin cele 2 tunuri, așezate și ele la o distanță

respectabilă, au început în adevăr un foc bine numit pe la orele 16.30, în contra cotei 461 și a cuibului de mitraliere din fața companiei a 5-a. În acest timp eu am comunicat batalioanelor din nou ordinul de a ataca cu energie, fiind susținuți de artilerie.

Atacul infanteriei reînceput la ora 18.00, însă din cauza extraordinarei concentrări de tot felul de focuri dușmane, nu a putut reuși nici de astă dată. Trupa s-a menținut însă cu hotărâre sub ploaia de gloanțe și obuze pe poziția mai înaintată ce câștigase. Focurile au încetat pe la orele 20.00, aproape pe întreg frontul. În timpul nopții nu am mai avut nici o alarmă, inamicul fiind desigur tot așa de obosit ca noi.

22 August – În tot timpul zilei ne fiind supărați de inamic decât de rare focuri de artilerie, am căutat să stabilim precis pierderile avute în ofițeri, trupă și materiale de război spre a le raporta autorităților superioare care le cereau la fiecare oră. N-am putut stabili decât că: am aproximativ 400 pierderi în oameni morți, răniți și dispăruți și 4 ofițeri anume: locotenent Costeanu comandantul companiei 9 vânători rănit grav și mort până seara, sublocotenent Pomană mort, sublocotenent Urseanu și sublocotenent Zamfirescu răniți mai ușor. Mai dispăruseră locotenent Stroe comandantul companiei a 6-a și sublocotenent Tache Andrei subaltern, însă până seara s-a aflat că erau la post de prim ajutor zăpăciți de bombardament, însă nerăniți. În timpul nopții inamicul de asemeni ne-a lăsat în pace încercându-ne numai cu focuri din când în când.

23 August - Primind ordinul de a rămâne în defensivă pe tot sectorul diviziei, ne-am apucat de întărirea serioasă a poziției cu lucrări de sapă, stabilind punctele principale ale lucrării și începând a primi mijloace și materiale de execuție.

Inamicul ne salută de dimineață cu ceva salve. Aeroplanele încep să vrieze regulat între orele 9-11. Pe la prânz la ora mesei de asemeni reîncepe bombardamentul; de asemenea seara între orele 18-20. Abia azi am putut stabili, după un serios control, pierderile reale ce am avut în zilele de 21 august, ziua de mare bătălie și anume: 2 răniți, 1 bolnav de nervi (sublocotenent Ardelean Cosma), iar trupa: 101 morți, 215 răniți și 28 dispăruți, total deci: 334 de la cele două batalioane angajate 2 și 3 al căror efectiv în combatanți nu întrecea 1.300 oameni cu mitraliere deci 30% din efectiv.

În cursul nopții inamicul a atacat violent cu focuri sectorul batalionului 2 la care i s-a răspuns, reducându-l la tăcere³.

Pentru a completa informațiile despre acele timpuri și evenimente apelăm la un alt document, Ordinul de Zi dat la Dobrovăț pe 6 august, în chiar ziua mării bătălii de la Mărășești, când ostașii Diviziei 11 Infanterie au fost chemați, pentru a doua oară, pe câmpul de onoare, ordin semnat de colonelul Mihail Ionescu. Puternica personalitate a comandantului s-a răsfrânt și asupra trupei ce „avea un moral ca de nuntă căci luptau la îndemnul comandantului – pentru România Mare”⁴.

Am citat pe larg din carnetul colonelului Mihail Ionescu căci din cele două zile de însemnări se desprinde dramatismul luptei, raportul de forțe inegal cantitativ și calificativ, dar și fermitatea și hotărârea de a rezista în acel sector. În notele de serviciu generalul Ernest Broșteanu lauda comanda colonelului Ionescu care a fost „efectivă, reală, distinsă atât în perioada de pregătire cât mai ales pe front. Priceput, harnic, autoritar, curajos el a condus activitatea regimentului în sectorul Budiu Calciu în așa fel că și-a atras laudele scrise, bine meritate ale brigăzii”⁵.

Un alt document (de fapt patru pagini de caiet cu foi veline, format A 5) ne întregește informațiile despre frontul de la Mărășești unde obsesia și filozofia morții, prezentă și la soldat și la generalul Eremia Grigorescu, care afirma că aici „fu mormântul iluziilor germane...”⁶, o regăsim în aceste pagini ale cărui autor, din păcate, necunoscut nouă, consemnează într-un loc „din întâmplare am găsit caietul – anexez aici desenul cu crucea Ecaterinei de pe Zăbrăucior, peste drum de moara de apă și inscripția de pe ea”⁷. Alăturat acestui text desenul care reprezenta „Crucea comemorativă a războiului 1916-1918” cu spade și panglică ce se vrea a fi de „virtute militară”. Autorul desenului s-a apropiat de forma aproximativă a acestei distincții de război distribuită ostașilor, dar la acea dată cu siguranță nu a văzut-o deoarece panglica a făcut-o tricoloră (roșu, galben și albastru, culori dispuse pe diagonală pe o formă triunghiulară

³ M.M. N. Filiala Oradea, *fond documente-manuscrise f. n.* Vezi și Constantin Moșincat, *Din poarta sărutului...*, p. 36-48.

⁴ *Cronica de marș, op.cit.*, p. 104-106.

⁵ A.M.R., *fond memorii calificative, Bătrâni*, dos. 20, Mihail Ionescu, p. 67

⁶ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura militară 1967, p. 106

⁷ M.M. N. Filiala Oradea, *fond documente-manuscrise f. n.*

cu vârful spre cruce pe care avea surmontată Coroana României)⁸. Sub aceste desene cu majuscule inscripția: „Aici se odihnește roaba lui Dumnezeu /eroina de la Jiu, cercetașa Ecaterina Teodoroiu / moartă în ziua de 22 august 1917 la cota 461/ Rugați-vă pentru ea”.

Luptele din valea Zăbrăucior și de pe dealul Secului, pentru cucerirea cotei 461, au fost de o extremă violență și de un rar dramatism. Printre vitejii Diviziei 11 Infanterie se afla și voluntara Ecaterina Teodoroiu, cea care rănită la Jiu nu abandonase lupta ci și-a urmat camarazii. În ordinea de bătaie din 1917 o găsim la Regimentul 43/59 Infanterie, repartizată la compania 7 infanterie, mai întâi ca infirmieră și apoi cu grad de sublocotenent, potrivit biografiei făcute eroinei de Elsa Grozea.

Cercetarea noastră deși încă nu s-a finalizat, dar, până în acest moment, nu rezultă că pe timpul activității combative ar fi dobândit gradul de sublocotenent. Documentele oficiale o numesc „cercetașă”, „domnișoară” sau „voluntară”. Autoarea biografiei o prezintă pe Ecaterina Teodoroiu cu „arma, ranița, cartușieră cu 160 de cartușe, 5 grenade și un sac de pesmeți”⁹, obiecte ce se află în patrimoniul Muzeului Militar Național. Dotarea cu asemenea materiale ne duce spre concluzia că nu avea grad de ofițer (sublocotenent) deoarece ofițerii aveau în dotare pistol și sabie, iar citarea atât în Ordinul de Zi nr. 1/24 august 1917 al Regimentului 43/59 Infanterie, cât și în pierderile unității, de la 20-26 august 1917, figurează la poziția 53 „**voluntara Ecaterina Teodoroiu, din compania 7, ucisă de foc de armă (anexa vezi pagina cu eroii căzuți în război poziția339)**”¹⁰. După cum rezultă și din documentul pe care-l analizăm inscripția de atunci, de pe cruce, ne-o prezintă pe eroină simplu: „cercetașă”. Elogierile ulterioare, povestirile și picturile ne-o prezintă ca „*sublocotenent onorific*”, după cum rezultă¹¹ și de pe soclul monumentului ridicat la 31 mai 1925 la Slatina.

Pe pagina din stânga sus, a unui document, găsim o încercare de stilizare a literelor: „A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, M, N, O, P, R, S, T, V,”. Probabil pentru a le reproduce pe cele de pe crucile de mormânt, căci imediat observăm înscrisul „oct 1917 / DEALU ALBAȘ / AICI ODIHNEȘTE UN SOLDAT DIN REG. 2 VÂLCEA”. Iată cum, probabil, într-o clipă de răgaz, fiecare se gândea că putea fi el în locul acela din „*țintirim din valea Zăbrăucioru*”, spre care se îndrepta și o săgeată indicatoare în luna „mai 1917” căruia i se alătura numele „PRALEA”. Să fie numele autorului?. Nu știm, căci, printre cei morți, acest nume nu figurează.

Respectul față de cei căzuți pe câmpul de onoare s-a manifestat din plin. Într-un chenar dreptunghiular, de 7x2 cm, se află ca o poruncă înscrisul: „TĂCERE !! CAMARAZII NOȘTRI DORM”. Morții în concepția autorului aceluși document, se bucurau de drepturi egale deoarece într-un dreptunghi de 4,5 x 3 cm scrie: „AICI SE AFLĂ UN OFIȚER GERMAN 1917”, și imediat sub dreptunghi „CRUCE ROMÂNEASCĂ...(alta), RUSEASCĂ” și sub acestea desenul crucilor, ornamentate astfel: crucea românească, imaginată a fi din lemn, este acoperită la partea superioară, ca o poartă (stil brâncovenesc), iar la părțile laterale și de jos alte ornamente, în același stil. Pe acea cruce apare înscrisul „aici odihnește soldatul – din Regimentul 42, 1916”. Crucea de mormânt rusească este desenată deasupra unui mormânt împrejmuț și are pe orizontală trei brațe și aceiași încercare de acoperiș ca cea românească. Pe a doua bară orizontală o încercare de inscripție, probabil cu litere rusești, dar indescifrabilă. Aceste inscripții au fost, probabil, făcute pe front, deși nu-i exclusă varianta execuției ulterioare, deoarece pe desenul din prima pagină apare și menționat și anul 1918 (dar acastă mențiune poate că era o opsesie de durată a războiului care nu se mai sfârșea).

„Crucea comemorativă” este botezată „Zăpăceală”, probabil porecla decorației promise, care circula printre gradele inferioare. Această „Zăpăceală”, cum o numește autorul documentului, a fost atribuită „morților din 1916-1917-1918”. Autorul avea cunoștință și de o parte a baretelor care însoțeau decorația pentru că în prima pagină menționează, alăturat desenului crucii „Zăpăceală”, din totalul de 28 de barete doar pe următoarele: „Ardeal, Banat, Carpați, Dobrogea, Moldova; Mărăști, Oituz, Mărășești, Basarabia”¹². Or, mențiune „Basarabia”, nu era încă pusă în operă, operația Diviziei în Basarabia a început în 13 ianuarie, după un proiect întocmit de lt.col. Ion Antonescu. Dar e posibil ca el să fi legat Basarabia de prezența pe front a rușilor, unde puteau fi găsiți și români basarabeni. Cercetarea atentă a documentului ne îndreptățește să credem că autorul a fost puternic mișcat de evenimentele de la Mărășești deoarece

⁸ Pentru descrierea regulamentară a „Crucei comemorative a războiului 1916-1918” vezi pe larg: Jipa Rotaru, Tiberiu Velter *Ordine și decorații românești de război 1867-1947, Album*, București, 1994.

⁹ Elsa Grozea, *Sublocotenent Ecaterina Teodoroiu*, Editura Militară, 1967, p. 46

¹⁰ A.M.R., *fond Divizia 11 Infanterie*, dos. 2157

¹¹ Constantin Moșincat, *Din poarta sărutului ...*, p. 64.

¹² Constantin Moșincat, *Starea de veghe...*, p. 208.

face mențiunea „spre Fiționești 1917”, adică exact direcția de ofensivă a Regimentului 43 Infanterie. În sfârșit o ultimă însemnare concretă care amintește că „supt această cruce se odihnește Viteazul locotenent Alexandru Costescu din Regimentul 42/66 Infanterie, mort în lupta de la cota 461 la 24 august 1917”. Verificând această ultimă informație am găsit, în carnetul de însemnări al colonelului Mihail Ionescu, în 22 august, că între cei 400 oameni morți, răniți și dispăruți în luptele din 21 august figurau și 4 ofițeri între care „locotenent Costescu, comandantul companiei 9, rănit grav și mort până seara”¹³. Diferența de trei zile o putem atribui faptului că în acea zi a fost înhumat pentru că în registru de evidență a pierderilor diviziei din ziua de 21 august 1917, căzut la cota 461, figurează locotenentul Costescu Alexandru.¹⁴

Coroborate informațiile din cele trei documente, la care am făcut referință, ne redau un tablou de frică, groază și înspăimântare de ezitare și încordare, de fermitate și hotărâre, de bravură și vitejie. Toate aceste stări sufletești datorate focului extrem de violent, de încordarea luptei și de importanța obiectivului ce se disputa de ambele părți cota 461. Analizând aceste documente trebuie să ne întoarcem la începutul acțiunii, la Dubrovăț, când Mihail Ionescu le spunea ostașilor „nu vreau să mă gândesc măcar că va fi singur dintre noi care să nu-și facă pe deplin datoria sfântă ce are, ținând tot înainte spre dușman, fără codire sau șovăire, după cum vă vor da exemplu șefii voștri în frunte cu mine, comandantul vostru, și de aceea să zicem cu toții într-un glas: Înainte cu Dumnezeu pentru mântuirea scumpei noastre țări¹⁵. Credință în Dumnezeu, prin simbolurile vieții și a morții, o regăsim în aproape toate documentele cercetate. Astfel că nu ne mai surprinde că în lipsa bisericii, altarul îl constituie câmpul de luptă, cerul liber. La Filiala Oradea a Muzeului Militar Național se păstrează și o minusculă fotografie 5x4,5 cm care reprezintă ostași din Divizia 11 Infanterie la rugăciune în valea Zăbrăuților. Informațiile care rezultă din documentele cercetate converg spre ideea că educația moral creștină a fortificat sufletul ostașului, i-a oțelit brațul și i-a încordat voința.

Cu aceste pagini inedite despre bătălia de la Mărășești considerăm că ne-am împlinit datoria de onoare și întărim încă o dată ideea că și după 89 de ani, bătălia de la Mărășești ne apare ca un remarcabil exemplu de eroism, clădit din fapta mărunță a soldatului care a rezistat sub ploaia de gloanțe și obuze executând ireproșabil ordinul PATRIEI.

Constantin Moșincat

DIVIZIA 11 INFANTERIE PE FRONTUL ÎNTREGIRII

Editura Oradea
2006

Dr. Constantin MOȘINCAT

ORDINE DE ZI ȘI DE OPERAȚII

EDITURA TIPO MC
ORADEA 2011

¹³Idem, *Din poarta sărutului ...*, p. 43.

¹⁴ A.M.R., *fond Divizia 11 Infanterie*, dos. 2157. Nume menționat și pe placa eroilor din Muzeul Militar Național Filiala Oradea.

¹⁵ *Cronica de marș...*, p. 106.